

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽYDO
BIBLIOTEKA

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1985
SAUSIO MĖN. 5 d. / JANUARY 5, 1985
PART TWO — Nr. 3(1)

Šiame numeryje:

Spaudos platinimo reikalu.
Pokalbis su Lituanistikos tyrimo ir studijų centro organizatoriais dr. Jonu Račkausku ir dr. Tomu Remeikiu. Nauji leidiniai.
Vieta vainiko kompozitoriaus Juliaus Gaidelio mirties antrosioms metinėms.
Julijos Švabaitės-Gylienės „Dzūkios dainos“.
Nuomonės ir pastabos.
Leidžiami Juozo Keliuočio prisiminimai.
Kalevalos 150 metų sukaktis.
Chicagos teatruose.

Kertinė Parastė

Spaudos platinimo reikalu

„Išėjimoje esame išleidę daug gerų lietuviškų knygų, vienkartinį ir serijinių leidinių, mūsų rašytojų kūrinių, istorinių studijų, atsiminimų, gražios poezijos, romanų, apysakų rinkinių. Tai yra kas piktai, iš ko pasirinkti...“
Šitaip *Draugo* vedamajame rašo B. Kv. (1984.XII.11). Sumini ilga virtinė įvairių pavadinimų — knygų, žurnalų, istorinių veikalų, meninių tomų. Pabrėžia: „Šventinėms dovanoms yra iš ko pasirinkti“. Mielai pridursiu: ne tik šventių, bet ir gimtadienių, mokyklų baigimo, įvairių sukakčių progomis.

Bet kai šitokio gausaus pasirinkimo imi ieškoti savo Los Angeles parapijos sklype, kur sekmadieniais susiburia tautiečiai, gerokai apsilvili. Čia esančiame spaudoje kioskų spausdinto žodžio ekspozicija nėra jau tokia gausi. Bent šiuo metu.

Nurodysiu priežastį: sunegalavo vienas iš uoliausių spaudos platintojų Vacius Prižgintas. Nuo gegužės mėnesio per visą vasarą sekmadieniais niekas išėjimo knygų nepardavinėjo. Tik rudens veiklai įsibėgėjus, R. K. Vidžiūnienės pastangomis, buvo gautas kampas apatinėje salėje, įtaisytos uždarnos lentynos, kad nereikėtų knygą nuolat vežioti. V. Prižginto darbą sutiko tęsti kiti. Reikia tikėtis, kad po kurio laiko, įgūdžiai sustiprėjus, turint pakankamai entuziazmo ir meilės spausdintam žodžiui, dalykai sugrįš į ankstyvesnę vagą.

Šis pavyzdys sakyte sako — koks vis dėlto trapus yra spaudos platinimo darbas pensijos metus gerokai perkopusių žmonių rankose. Viskas pakeičia ne tik nuo individualaus knyginko sugebėjimo ir noro, bet ir nuo jo sveikatos. Jei tik kas, žiūrėk, viskas sustoja. Bėga mėnesiai, net pusmetis, kol atsiranda pavaduotojai. Šitokiu būdu skaitytojai netiesiogiai atpratinami nuo knygų pirkimo. Iš tiesų knygų platinimo problema yra visuotinio pobūdžio. Ar nebūtų

tikslu, kad į ją atidžiau pažvelgtų Lietuvių bendruomenės Kultūros taryba. Lietuvių bendruomenė atlieka daug darbų: švietimo, politikos srityse, didelių sąskrydžių organizavime. Kaip tik pastarieji renginiai pareikalauja daug laiko ir lėšų. Nemažiau laiko ir lėšų pasiglemžia ir politinė veikla. Tauru, kad PLB vadovybė rūpinasi Lietuvos laisvinimu, bet ar kartais dėl to nenukenčia kai kurie kultūriniai dalykai? O jie gi yra mūsų egzistencijos pagrindas.

Pavyzdžiui, mano apylinkėje Lietuvių bendruomenė anksčiau rengdavo Tautos šventes dienas su neilgiu koncertu, dailės parodomis. Jau kelinti metai Tautos šventė praeina ir be koncerto, ir be dailės parodų. Aplamai, mūsų žymių dailininkų pasirodymų padėtis visiškai prasta. Bet tai jau kita opi tema.

Štai skaitau PLB valdybos laišką apie būsimus „Darbus ir planus“, prisiūstą siekiant teikti lėšas. Rašoma, kad kultūrinė sritis bus plėtojama dviem kryptimis: „Pirmiausia bandoma sudaryti sąlygas mokslininkų ir kūrėjų pasiekimui tarp visų pasaulio lietuvių gyvenviečių. Taip pat siekiama koordinuoti ir paveikiai kreipti mūsų kultūrinį gyvenimą turimoms sąlygoms ir tautiniams poreikiams“.

Jei šios numatomų darbų informacijos pirmas sakinyss yra suprantamas (nors ir pasigendu atlikėjų įjungimo), tai antras yra perdėm miglotas. Apie ką čia šnekama? Kad viskas paaiškėtų, matyt, ir ruošiamasi 1986 metais sušaukti JAV ir Kanados LB Kultūros tarybų kongresą.

Nemanau, kad iki to laiko turės merdėti mūsų išeiškos raštijos platinimo reikalai. Tikriausiai reikės susidariusias problemas spręsti be kongreso, atsižvelgus į vietines galimybes, subūrus talkon ir kitų organizacijų gerą lietuvišką valią.

Pr. V.

„Savo kultūrinės vertybes teišsaugosime mes patys...“

Pokalbis su Lituanistikos tyrimo ir studijų centro organizatoriais dr. Jonu Račkausku ir dr. Tomu Remeikiu

Chicagoje 1981-82 metų savaratoje buvo įsteigtas Lituanistikos tyrimo ir studijų centras, siekiantis telkti ir saugoti išėjimo sukurtas kultūrinės vertybes. Kreipėmės į šios įstaigos iniciatorius dr. Joną Račkauską ir dr. Tomą Remeikį, prašydami, kad jie *Draugo* kultūrinio priedo skaitytojams nušviestų steigėjų tikslus ir pasidalintų mintimis apie šio projekto perspektyvas.

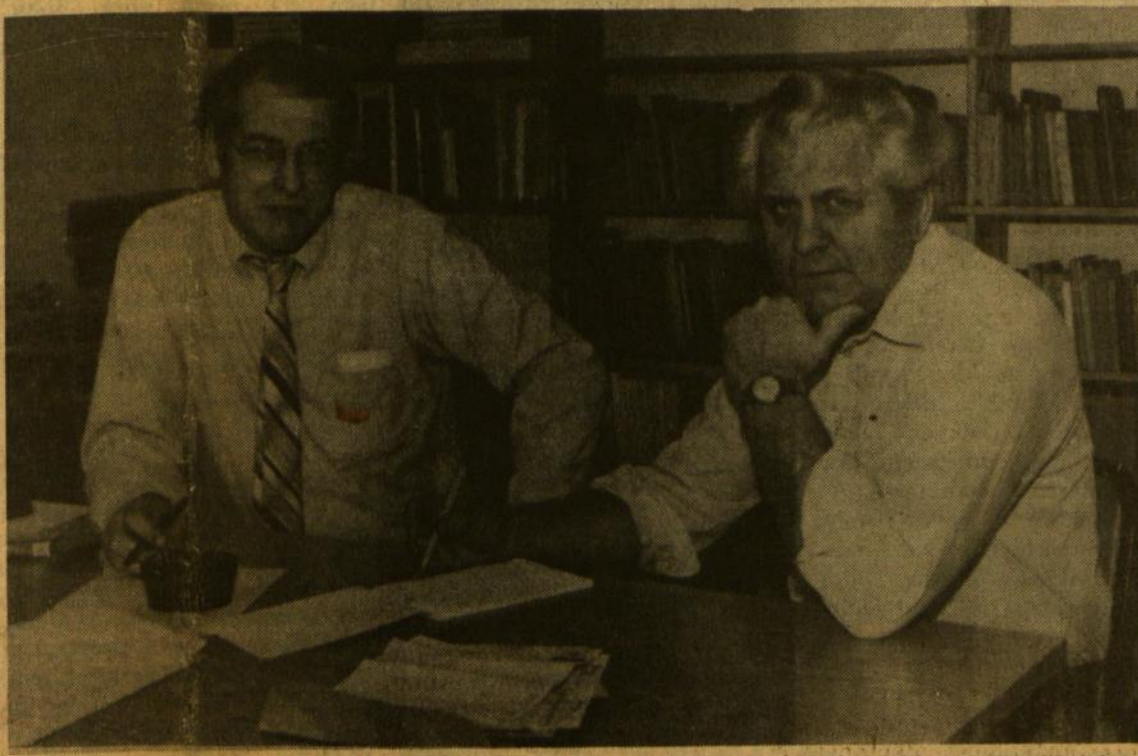
— Kodėl ryžtamasi šiuo metu studijų centro mintį įgyvendinti?
JONAS RAČKAUSKAS: Laikas yra pribrendęs, kad išėjima rimtai susirūpinę savo kultūrinių pajėgų, kaip mokslinių organizacijų ir institucijų, subūrimu į vieną centrinį vienetą ir turimų kultūrinių turtų bei įvairios lituanistinės studijos reikalingos medžiagos susisteminiu ir apsaugojimu. Jau tartasi su archyvais, iš pagrindų su Pasaulio lietuvių archyvu, kaip tą geriausiai įvykdyti. Į apsaugojimo darbą būtų įtraukti jaunuoliai, juos samdant medžiagos rūšavimo uždavinims; tuo pačiu jaunuoliai gautų progą turėti tiesioginį sąlytį su lituanistika.

Vienas iš mūsų norų yra įtikinti mūsų visuomenę, kad suaukoti pinigai turi būti ir naudojami. Kai išsilaisvinsim iš DP stovyklų mentaliteto, pamatysime, kad visai tikslu ir lituanistiniam darbui dirbti turėti tam pritaikytą vietą, erdvę, katalogus, kompiuterius, šviesas ir baldus. Knygos, laikraščiai, neprieinami naudojimui, ir lieka nepanaudoti.

TOMAS REMEIKIS: Laikydami mėgėjiško, savanoriško principo, prarandame profesionalumą. Pavyzdžiui, švietimo įstaigose algos pakėlimas visada surištas su mokytojų profesine duokle. Tuo tarpu pas mus įvairiose valdybose dirba pasiaukojantys; kritikos jie nepriima, nes aukojančiam savo darbą negali gi nieko ir prikišti.

— Kaip kilo mintis Lituanistikos tyrimo ir studijų centrą steigti?
JONAS RAČKAUSKAS: Mintis kilo IV Mokslo ir kūrybos simpoziumo Chicagoje metu, 1981 metais. Atėjo pilietis iš Philadelphia, Pedagoginį lituanistikos institutą ir parodė *Aušros* numerį, kurį jis pirkė už 10 centų senų knygų parduotuvėje. Ten jis atsirado, kadangi buvo išmestas iš universiteto knygyno. Ir čia nėra joks atsitiktinis įvykis, nes tai kartojasi nuolatos — pavyzdžiui, 1960 metais Chicagoje išmestas iš John Crear bibliotekos Pennsylvanijoje leisto *The Booster* žurnalo komplektas (iš 1916-17 metų), kurio mūsų žiniomis egzistuoja tik du egzemplioriai, buvo parduodamas už du dolerius. Arba, Hoover Institution Californijoje, kur mikrofilmuojami dokumentai, originalai metami lauk. Reikalinga lietuvių išjudinti kultūriniam nepriklausomumui nuo šio krašto institucijų. Principas, kurį nuolat reikia kelti į galvą: „jeigu mūsų kultūrinės vertybės bus išsaugotos, tai jos bus išsaugotos tik lietuvių“.

TOMAS REMEIKIS: Negalime pasitikėti universitetais ar bibliotekom, kad jie

Dr. Jonas Račkauskas ir dr. Tomas Remeikis, Lituanistikos tyrimo ir studijų centro steigėjai. Nuotrauka P. Malėtos

mums svarbią medžiagą saugotų, todėl, kad jie tą darys tol, kol jų biudžete nepritrūks pinigų. Laikina saugojimą, aišku, galim ir jiems pavesti, bet nereikia jais pasikliauti. Man pačiam svarbu pabrėžti studijų aspektą ryšium su šiuo centru. Esam jau ilgai galvoję, kokios institucijos mums tikrai reikia. Kai iškilo universitetinės lituanistikos katedros reikalas, klausimas tapo: ar vertiau katedra, ar šitoks centras? Lituanistikos instituto dauguma norėjo katedros, bet tuo pačiu buvo diskutuojama ir šitoks centras kaip alternatyva. Klausimas sukosi apie reikalą turėti lietuvišką „think tank“, smegenų centrą, kurio katedra aiškiai negalėtų sudaryti, nes pirmasis jos tikslas būtų lituanistikos dėstymas. Kultūrinių vertybių saugojimas nei studijoms galimybių sudarymas bei fizinės tam aplinkos sukūrimas nėra katedros tikslai. Todėl nematau, kodėl katedra ir centras turėtų vienas kitam prieštarauti. Pats remiu katedrą ir jai aukoju, bet manau, kad centras išvystytų galimybes platesnėms Lietuvai liečiančioms studijoms, kurių katedra nesitiki aprėpti.

JONAS RAČKAUSKAS: Kalbant toliau apie motyvus, kodėl centras buvo steigtinas, reikia atsiminti, kad mūsų dabartinės organizacijos, ligi šiol šių studijų našta nešios, artėja prie savo gyvavimo ribos, pvz., Istorijos draugija, miškininkai ir pan., nes dauguma jų veikėjų jau peržengė septyniadešimt metų.

TOMAS REMEIKIS: Pavyzdys būtų Muzikologijos archyvas. Kai muzikas J. Žilėvičius pasitraukė, muzikologijos archyvo tvarkymas nebebuvo lengvas. Dabar jis tvarkomas vieno pasišventusio asmens — muziko K. Skaisgario.

— Tačiau, juk daug medžiagos sukaupė privačių asmenų iniciatyva — ar ji nėra mokslininkams prieinama?

JONAS RAČKAUSKAS: Knistis gali kiek nori, bet 1900-1940 metų laikotarpio

kios pokario gyvenimo Lietuvoje, o ypač rezistencijos dokumentacijos rinkinys, įskaitant ir nevaldiškus šaltinius, asmeninius pasakojimus, žodinę istoriją. Nuo pat rinkimo pradžios ši medžiaga būtų tvarkoma, kataloguojama ir indeksuojama. Aišku, tam tvarkymo darbui reikia surasti atskirą žmogų. Dabartinės OSI bylos aiškiai parodo, kokia spraga yra mūsų istorinėje dokumentacijoje. Vokiečių okupacijos metas netyrinėtas, nėra dokumentų apie santykius tarp lietuvių pareigūnų ir vokiečių okupacinės valdžios. Užtai dabar tos bylos rašo mūsų istoriją, kai pareikalauja liudijimų. Šitokioms ir panašioms studijoms reikėtų turėti nuolatinę paramą, kad eventualiai susidarytų lėšų naujų žmonių doktorizacijai, šeštadieniniams metams, konferencijų organizavimui specialiais klausimais. Šiuolaikinės istorijos projektas įimtų ir biografijų rinkimą — būtų sudaryta asmenų kartoteka, turėjusių vienkokių ar kitokių vaidmenį Lietuvos dabartinėje istorijoje, pvz., tiek rezistentų, tiek komunistų. Čia galima būtų panaudoti visus tuos apstius nekrologus spaudoje.

— Kaip apie dabartinę Lietuvą?

JONAS RAČKAUSKAS: Dr. Augustinas Idzėlis kelia mintį, kad reikėtų ypačiai koncentruotis prie dabartinės Lietuvos padėties studijų, kadangi tam galima būtų panaudoti Amerikos institucijas ir paramą, nes amerikiečių mokslininkų mažai kas moka nerusų kalbą ar gali

(Nukelta į 2 psl.)

kultūrinės veiklos dokumentacijos bent 90 nuošimčių jau nerasi. Jos gal dar ir yra mėgėjų rankose ar privačiose kolekcijose, bet ji sunkiai prieinama. Privatos kolekcijos naudingos tol, kol jų savininkai jas prižiūri, bet susidaro problema, kai jos paveldimos jau kitų asmenų. Todėl centras galėtų tarnauti šitų kolekcijų medžiagos susisteminiui, taip kad ji pasidarytų lengvai prieinama norintiems ją naudoti.

TOMAS REMEIKIS: Kai kurie asmenys, medžiagą sukaupę, patys nežino ką turi, nėra jos sukatalogavę.

Vienas iš tyrimo centro planų yra šiuolaikinės istorijos projektas — tai būtų lietuviškos spaudoje, knygų ir viso

Dr. Augustinas Idzėlis, Lituanistikos tyrimo ir studijų centro tarybos narys, JAV Lietuvių bendruomenės atstovas. Nuotrauka P. Malėtos

Savo kultūrinės vertybės teišsaugosime mes patys...

(Atkelta iš 1 psl.)

naudotis nerusiškais šaltiniais, kai tuo tarpu didesnė visos Sovietų Sąjungos dalis yra nerusiška ir politiškai amerikiečiams taip pat svarbi.

TOMAS REMEIKIS: Mes, kurie galim savo kalbą naudoti, esam kitokioje pozicijoje, kai reikia padėti objektyviai nušviesti. Abejoju ar CIA bent kas gali pilnai naudotis lietuviškais šaltiniais.

Aišku, kad mes turime savo pačių interesus, bet jie iš dalies sutampa ir su Amerikos. Galėtumėm tikėtis finansinės paramos savo programoms. Aplanai, politikos mokslininkai, istorikai, geografs, sociologai ir literatūros kritikai yra suinteresuoti patirti, kokios vertybės ir galvosena operuoja tose srityse sovietiniame pasaulyje. JAV akademis ir vyriausybės dėmesys eina ciklais — dabar vėl atėjo laikas pradėti remti sovietines studijas ir svetimas kalbas. Stebėtina tik, kad nežiūrint Reagano administracijos kietos linijos Sovietų atžvilgiu, šioms studijoms dar iki šiol nebuvo sustiprinta parama. O informacija yra svarbiausia, nustatant politines gaires. Reikėtų pažymėti, kad jau dabar yra keletas naujų doktorantų, kurie domisi lietuviškais klausimais. Yra studijas baigusius, kurie išėjo uždarbiauti ir nuo tiesioginių studijų šiose srityse nutolo. Jei žmonės pasiryžta atsieti lietuviškoms studijoms, mes turėtumėm jiems sudaryti sąlygas, nes tai juk mūsų pačių interesas.

— Bet mums dar vis tiek rūpi, ar centro steigimas nenutrauks lėšų nuo Lituanistikos katedros?

TOMAS REMEIKIS: Manysčiau, kad turim užtekstinai pinigų abiems projektams. Iš tikro katedrai vien ligšioliniai University of Illinois alumnai galėtų sudėti reikiamas lėšas — jiems tai būtų garbės reikalas. Pinigų yra, klausimas tik, kaip jį sukelti. Centrai pagrindinis šaltinis eventualiai būtų „endowment“.

Lėšas, reikalingas medžia-

Robertas Vitas, Lituanistikos tyrimo ir studijų centro bibliotekos vedėjas.

Nuotrauka P. Malėtos

gos saugojimui ir išlaikymui, sieksim gauti iš palikimų. Pasaulio lietuvių archyvas taip pat neturi jokių įplaukų, jis išlaikomas Lietuvių Fondo. Tuo tarpu išsilaikom iš Tėvo Broniaus Kristanavičiaus, SJ vardo fondo, isteigto išlaikyti organizacijas, kurios veikia Jaunimo centre, Chicagoje. Kaip jo statute numatyta, ir tyrimo centrui skiriama tiek pinigų, kiek jis išleidžia.

— Kokiu būdu centras galėtų būti naudingas kitoms mūsų institucijoms ir organizacijoms? Paminėjote kompiuterių techniką — ką iš šios srities galima būtų panaudoti?

JONAS RAČKAUSKAS: Centras būtų didelė pagalba mūsų organizacijoms. Tapusios nariais, jos galėtų naudotis centro patarnavimais, kurių pačios neturi.

pavyzdžiui, savo adresatų sąrašus pervesti į kompiuterinę sistemą.

TOMAS REMEIKIS: Taip, Lituanistikos institutas turi tarnybas, ruošiančias išvijos specifines bibliografijas — o tam kaip tik reikia kompiuterio ir patalpų. Išvis atėjo laikas pereiti į informacijos procesavimo amžių.

JONAS RAČKAUSKAS: Čia reikia neužmiršti, kad knygų leidimo pobūdis keisis. Mes turim jau dabar savęs klausiti: ar knygų dabartinis spausdinimas yra racionalus pinigų panaudojimas? O modernia technika (xerox būdu) spausdinant, galima išleisti tik ribotą reikalingą egzempliorių skaičių ir daug pigiau. Pavyzdžiui, kun. Vytauto Bagdanavičiaus studijos apie laumes Pedagoginis lituanistikos institutas išleido 32 kopijas — kai kurių knygų tiek ir užtenka. Dabar LTSC leidžia dr. A. Šešplaukio paruoštą 400 psl. „Lietuvių literatūros bibliografiją“ — taipgi 50 kopijų.

Kai resursai maži, kai kurių knygų nereikia leisti tūkstančius, nei tada jų sandėliuoti. Nes jei jų pritrūksta, visada galima daugiau egzempliorių iš tų pačių pasidaryti. Be to, jie čia pat įtraukiami Library of Congress numeriu į katalogus. Jau pats laikas modernią technologiją prisitaikyti lietuvių kultūros plėtimo ir švietimo reikalams. Medžiagos apsaugojimo tikslams reikalinga įsigyti „microfiche“ technologiją, kitaip mūsų laikraščiai sunyks. Taip pat reikia spręsti patalpų klausimą — šiuo metu tuo rūpinasi kun. Vaclovas Gutauskas, SJ, Kristanavičiaus fondo iniciatorius. Per dvidešimt metų niekas iš mūsų institucijų nėra pasirūpinęs iš Library of Congress gauti leidinių duplikatus, kuriuos jie dalija. Dabar su jais susitarta, ir duplikatus gausime į savo rankas. Tai tik dar vienas įrodymas dėsnio, kurį turėtumėm įsisąmoninti: jeigu bus kas nors padaryta, tai bus padaryta mūsų pačių.

— Kokie galimi ryšiai su Amerikos mokslo įstaigom?

TOMAS REMEIKIS: Mes dar vis esame valdomi 1950-ųjų metų nuotaiqu Amerikoje

mums įdiegto menkavertiskumo jausmo, kada, pvz., buvo laikoma, jog veikalas, išleistas universitetinės leidyklos, yra mokslinis, o etninės — ne. Arba, jei esi kurios nors tautybės, tai apie savo kraštą negali autoritetingai rašyti.

JONAS RAČKAUSKAS: Bet laikai pasikeitė, dabar jau ir mes esame išsiviaugę profesionalų. O ir santykiai su amerikietiškom mokslo įstaigom yra kiek pasikeitę. Pavyzdžiui, kada University of Chicago buvo norima prigydyti lituanistiką, Lietuvių Fondas tam skyrė lėšų. O prieš porą metų nereikėjo nei vieno lietuvių cento, kad iš University of Chicago du amerikiečiai doktorantai vyktų į Vilnių lituanistinių studijų testui. Šis universitetas taipgi yra kreipęsis į Pedagoginį lituanistikos institutą, siūlydamas pagalbą studijuojantiems lietuvių kalbą. University of Chicago profesorės Tamara Buch studija apie Donelaičio *Metus* bus leidžiama Lituanistikos tyrimo ir studijų centro kartu su University of Chicago lingvistikos fakultetu. Nebūtų didelių sunkumų, jei Lituanistikos tyrimo ir studijų centrą norėtumėm afiliuoti su University of Chicago. Universitetas padėjo finansuoti savo profesorų keliones į pasaulinę konferenciją apie lietuvių kalbą, jis taip pat teikia paramą savo Ph. D. studentams srityse, susietose su lituanistika.

Suprantant, kaip Amerikos universitetų sistema veikia, galima nebrangiai ir nesunkiai pasiekti mums reikšmingų dalykų.

— Kokios dar mintys kyla, galvojant apie centrą?

JONAS RAČKAUSKAS: Šiuo metu Pedagoginiam lituanistikos institute yra būrys studentų, labai entuziastingų dėl centro įrengimo — medžiagos katalogavimo darbus jie jau atlieka, patalpų įrengimu rūpinasi, patys savo iniciatyva apsiėmę surinkti lėšas, su kun. Gutausko pagalba, katalogų spintoms įsigyti. Užsakytos kortelės laikraščių katalogavimui, kurios jį labai supaprastins — nereikės į sąsiuvinius rašyti, kokia periodika kada gauta. Eventualiai bus galima medžiagos duplikatus (kurių yra labai daug) planingai panaudoti, sudarant bibliotekėles, kurias bus galima perduoti kitų vietovių lietuviams, pvz., Venezuela jau seniai pageidauja lituanistinės bibliotekos.

TOMAS REMEIKIS: Kokia turėtų būti centro apimtis? Potencialiai jis galėtų apimti labai plačias mūsų kultūros sritis. Bet tai įvyktų palaipsniui. Dabar yra svarbiausia įvykdyti specifinius projektus.

JONAS RAČKAUSKAS: Vienas svarbus rūpestis — finansai, o lėšas sukelti reikia arčiau pažiūrėti į palikimų klausimą. Dabar asmenys, nors ir dideles sumas palikdami lietuviškiems reikalams, paprastai išdalija mažesnes sumas sumelėmis įvairioms organizacijoms ir įstaigoms — iš 100 tūkstančių bendros sumos kiekviena gauna po 10, po 5 tūkstančius. Pavyzdžiui, Pedagoginis lituanistikos institutas gavo 10 nuošimčių vieno palikimo ir už tuos 5 tūkstančius nupirko fotokopijavimo mašiną — tuo gautų pinigų nauda ir pasibaigė. Bet jei visa palikimo suma būtų buvusi skirta vienai iš tų dešimties organizacijų, tarp kurių ji buvo paskirstyta, tada jau vien iš nuošimčių tai institucijai būtų susidaręs svarbus nuolatinių pajamų šaltinis.

TOMAS REMEIKIS: Ką Jonas sako, tai kad mes turim

pinigų, tik jį išdrabstom. Užuo to, reikėtų nusistatyti prioritetus, nutariant kurias veiklos sritis renkamosi profesionaliai vystyti.

JONAS RAČKAUSKAS: Aišku, kad nė viena organizacija neturi užtenkamai pinigų, bet aukotojas turėtų tarp jų rinktis, kurias jis nori stipriau paremti. Be to, ir išvis palikimus mūsų tautiečiai vengia sąmoningai tvarkyti — kiekvienieriais metais Valstybės departamentas pasiunčia maždaug 15 milijonų dolerių į Lietuvą, atitenkančių giminei paprasto paveldėjimo keliu.

KUN. VACLOVAS GUTAUSKAS (anksčiau užsukęs į LTSC raštinę Jaunimo centre ir dabar įsijungęs į pokalbį): Taip, čia labai svarbu prioriteto klausimas. Ar negalėtų žmonės, užrašydami savo turtą, koncentruotis į vieną kurįs sritį? Tada ir jų atminimas ilgiau išliktų, ir būtų pasitenkinimo, kad gyvenime sukrautas turtas galės jų siekiamiems tikslams dirbti ir toliau, tada kai jų pačių jau čia nebebus.

— Girdėjome šį rudenį, kad Lituanistikos tyrimo ir studijų centras įsigijo muzikologo J. Kreivėno archyvą. Ar tai pradžia didesnių muzikologijos kolekcijų?

JONAS RAČKAUSKAS: Dabar LTSC įkurta Lietuviškos muzikos biblioteka. Ją įkūrė muzikas Juozas Kreivėnas. Ši biblioteka yra didžiausia laisvajame pasaulyje. Ji susideda iš: 1) lietuvių kompozitorių kūrinių — 80 pėdų lentynų, 2) muzikos knygų ir periodikos — 100 pėdų lentynų, 3) archyvinės dalies — 60 pėdų lentynų. Iš viso yra daugiau kaip 240 pėdų medžiagos.

— Kaip sekasi medžiagos sisteminimo darbas?

JONAS RAČKAUSKAS: Per praėjusius ketverius metus Lituanistikos tyrimo ir studi-

NAUJI LEIDINIAI

• Vytautas Rimkus. **LIETUVIŲ SUKILIMAS VILNIUJE 1941 METAIS**. Iš asmenisų prisiminimų ir išgyvenimų. Londonas: Nida, 1984. Viršelis ir iliustracijos E. Matuko. Įvadas Stasio Zymanto. 96 psl. Kaina — 3 britų svarai, nariams — 2 svarai. Kitų kraštų nariai ir prenumeratoriai moka pagal svoro kursą. Gaunama pas leidėjus (Nida Press, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England), pas platintojus ir Drauge.

Autoriaus asmenisų pergyvenimų ir atsiminimų pluoštas didžiai vertingas, kada šiuo metu mes visi kolektyviai stengiamės surinkti ir ateinančioms kartoms palikti didžiosios šio šimtmečio lietuvių tautos tragedijos dokumentus. Čia susiduriame su tų lemtingų metų patirtimi, klausydami pasakojimo, kaip ji įsirežė į vieno asmens gyvenimą. „Tylus stovėjau Gedimino gatvėje“ rašoma pradiniuose puslapiuose, „liūdnai žiūrėdama į barškancius, tarškančius, žviegančius rusų tankus... Kiek pastovėjus Gedimino gatvėje, patraukiau į savo kambarį Žygimanto gatvėje, netoli miesto centro, o kambario langas buvo į tamsoką vandeniu tebetekantį, mūsų dainose linksniuojamą Nerį... Parėjau, užsirašinau, kritau į lovą ir apsiverkiau...“ (p. 12-13).

Toliau lydimė autoriu per Vilniaus lietuvių pasipriešinimą rusų okupacijai 1941 metais, pagrindžio veiklą, Lietuvos trispalvės iškėlimą, partizanines kovas, pagrindžio spaudą ir galutinę nelaimingą sukilimo pabaigą. Po to ejo nuožmios vokiečių Gestapo

jų centras yra sukatologavęs daugiau kaip 38,000 knygų, esančių Pedagoginio lituanistikos instituto ir Pasaulio lietuvių archyvo žinioje. Tam darbui vadovavo bibliotekos vedėjas Robertas Vitas — vienas iš jaunųjų LTSC darbuotojų.

— Dėkojame dr. Jonui Račkauskui, dr. Tomui Remeikiui ir kun. Vaclovui Gutauskui už pokalbį.

represijos prieš lietuvius. Tik paskutiniai autoriaus žodžiai atveda į dabartį, kur, apžvelgęs pokario metų įvykius, jis sako: „Lietuvių tauta išsikovo sau Nepriklausomybę... manau, daugelis lietuvių tautos nenori mirties savo tautai“ (p. 93-94). Knygelė būtų labai pravartu dovanoti mūsų šiandieniniam jaunimui (jam, atrodo, pritaikytos ir jos iliustracijos), kuris, persiemęs Lietuvos laisvės mintimi, ne visai įžvelgia, kaip jis turėtų dėl jos veikti. Nors aiškių direktyvų jis iš šių mūsų praeities pasakojimų nepasisems, tačiau sutvirtins savo įsitikinimą, kad laisvės savo tautai siekti yra teisinga ir privalu.

• Stasė Petersonienė. **SKOMANTŲ PILIAKALNIO LEGENDA**. Chicago: Švėksniškių draugija, 1984. Mecenatas — Justinas Čeliaskas. Spaudė — Draugo spaustuvė. 36 psl.

Švėksnos apylinkėse Skomantų vietovė yra žymi archeologiniais paminklais. Kairiame Veivirto krante yra buvęs didžiulis geležies amžiaus kapinynas; jo radiniai šio šimtmečio pradžioje davė daug žinių apie vakarų Lietuvos priešistorę. Desiniame Veivirto krante, viename kranto iškyšulyje stovi piliakalnis, padavimų siejamas su kunigaikščiu Skomantu. Tų legendų motyvais Stasė Petersonienė parašiusi poemą, sklandžiai ir sugestiviai eiliuotą, apie kunigaikštį Skomantą, vaduojantį kryžiuočių pagrobtą vaidilutę Daivą, ir Praamžiaus, jiems abiems skirtą dalį. Poema rėmus sudaro dabartis, kuri tačiau irgi yra legendinio pobūdžio.

Dienelė baigiasi, saulėta, Ramunės lenkias, ošia liepos. Saulutė netoli laidos — Žiūriu — jau aš ir Skomantuos.

Knygelė išleido Švėksniškių draugija savo 60 metų jubiliejaus proga, apie kurią užsklandoje rašo Alicija Rągytė. Čia matome, kad pagarsėjęs švėksniškių lokalinis pasididžiavimas savo tėviškės apylinkių grožiu, jos istorija, jos žmonių dar šiuo šimtmečiu nuveiktas darbas yra ir suprantamas, ir pelyntas.

Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, 1984 m. spalio mėn. 12 d. muzikas Juozas Kreivėnas (dešinėje) pasirašo susitarimą, savo muzikologijos rinkinį perleisdamas Lituanistikos tyrimo ir studijų cen-

trui. Iš kairės: dr. Jonas Račkauskas, LTSC pirmininkas, toliau Antanina ir Juozas Vasiukevičiai, brolis Petras Kleintotas, SJ, Apolinaras P. Bagdonas.

Nuotrauka P. Malėtos

Muzikas J. Kreivėnas, perdavęs savo lietuviškosios muzikos biblioteką Lituanistikos tyrimo ir studijų

centrui su LTSC pirmininku dr. Jonu Račkausku. Nuotrauka P. Malėtos

Kun. Vaclovas Gutauskas, SJ, Tėvo Broniaus Kristanavičiaus fondo pirmininkas.

Nuotrauka P. Malėtos

Vietoj vainiko Juliaus Gaidelio mirties antrosioms metinėms

STASYS LIEPAS

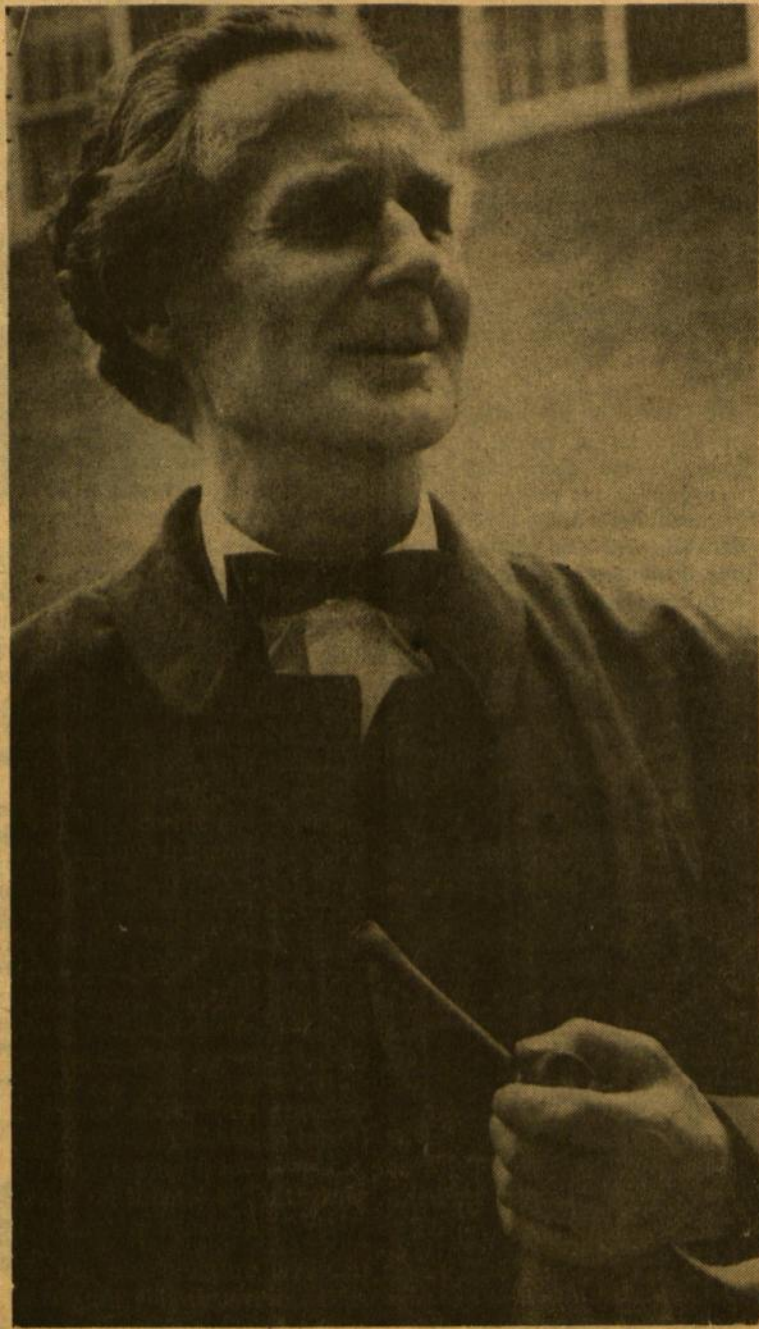
Prisimenu, kažkada vaikystėje girdėjau tokią legendą, kaip vieno kritusio kautynėse karvedžio vėlė kartą metuose, mirties metinių dieną, esą vaiduokliu sugrįždavusi to mūšio lauko apžiūrėti ir jame žuvusių kovos draugų parado priimti... Susigūžęs pagalvojau, ar ir aš pats nepasidariau panašiu vaiduokliu *Draugo* skiltyse, po metų vėl sugrįždamas priminti š. m. sausio 6 d. sukankančių a.a. kompozitoriaus Juliaus Gaidelio mirties antrųjų metinių, o taip pat ta proga sušukti S.O.S. akivaizdoje augančių mūsų muzikai nuosmūgio pavojų.

Užpėnai, dar a.a. Gaidelio laidotuviniam grauduliui neišsisklaidžius, vienas bostoniškas inžinierius man taip įsijausminęs šaukė: „Gaidelis amžiais pasiliks gyvas savo kūryboje! Pamatysite, ji iškils, ji iškils toli už mūsų lietuviškų slenkčių!“ Pagalvojau: *O sancta simplicitas!* Toksai miržinimė iliuzijom pagrįstas optimizmas be konkrečios veiklos plano, be sistemingų pastangų yra mums pati pavojingiausia galvosena, vedanti per svajingą snūdūrį pasyvumė tiesiai į kultūrinį bankrotą. Be mūsų pačių titaniškų pastangų niekas mūsų, kad ir talentingiausių kompozitorių į pasaulį neišstums.

Dvejiems metams nuo Gaidelio mirties praslinkus, toji mūsų muzikiniuose reikaluose dezorientacijos ir dezintegracijos dyknė atrodo dar klaidiau. Išskyrus Chicago Lietuvos operos vis sunkėjančių metinių pastatymų ir komp. Dariaus Lapinsko kontroverzinio „Dux Magnus“ Toronte pasiskardėnimus, į mūsų muzikos gyvenimo aukštesnėm formom vystymąsi atsilinko neįjauki tyla... Tiesa, mūsų muzikos meno šventovėje dar tebeliepsnoja pagarbiai iškelti liaudies dainų ir šokių fakelai, tačiau pačiame jos altoriuje — simfoninės muzikos sektoriuje — jau nuo 1979 m. kovo mėn. 31 d. (t.y. nuo ano istorinio simfoninio koncerto Chicagoje) užviešpatavo gūdi šešerių metų pauzė, jau, regis, beperlanti į nuosmūgio teritoriją... Mat negeresni reikalai ir su kamerine muzika, o taip pat ir su mūsų chorais.

Aplamai, visur silpsta jų pajėgumas, o daug kur jie jau ir visai nustojo egzistavę. Jau tik labai retai, o daugiausia ir visai nebeįsivistame net didesnių chorinių veiklų kaip, pvz., kantatų. Skaudu, graudu bei apmaudu darosi, kai pamąstai apie trūnijančias Australijoje, niekur nebeįsivistame Gaidelio kantatas (Kantata apie Lietuvą, Kovotojai, Partizano motina, Lietuviškas žodžiai), kuriose giliu talento įžvalgumu, stipriu dramatinio polėkio braižu, raudančiomis gaidomis surašyta lietuvių tautos kančių epochinė sėkmė mūsų pačių skausmingai pergyvento istorinio kataklizmo sąvartoje.

Jau būtų pats laikas suprasti, jog žiūrint iš tolimesnės kovų už savo tautos laisvę perspektyvos, politiniuose kermošiuose pasiekiami rezultatai retai tepriylgsta laimėjimams kultūrinės kūrybos fronte. Šitame fronte muzikos menas yra pats tiesiausias bei paveikiausias komunikacijos būdas patvariam dvasiniam tiltui į švėtimtaučius nutiesti. Mūsų tautinės bei klasikinės muzikos, kaip reprezentacinio veiksnio tarptautiniame kultūriname forume, propaga-

Kompozitorius Julius Gaidelis (1909 — 1983).

Nuotrauka Vytauto Maželio

vimas turėtų eiti, sakykime, visai lygiateisiai ir lygiagrečiai su pagaliau įsisteigusia Lituistikos katedra, o taip pat ir su literatūros bei dailės puoselėjimo institucijomis. Deja, šiuo atžvilgiu mes savo simfoninę muziką ligšiol traktuojame tik kaip nemylimą podukrą...

Savo išeišvikią kultūrinį balansą suveddami, argi mes patys neprisirisime prie gėdos stulpo, jeigu galų gale nesuprasime gyvybinio reikalo ir nesurasime lėšų įamžinti profesionalaus lygio plokštėse bent Juliaus Gaidelio Ketvirtąją simfoniją, Chicago simfoninio orkestro 1980 m. nominuotą muzikinei Pulitzerio premijai, taigi mums jau pačių amerikiečių užkeltą ant garbės pjedestalo? O kas bus su kitais, gal nemažesnės vertės Gaidelio kūriniais? Ar leisime, pvz., sukirmyti jo simfoninei poemai „Aliarnas“, kuria jis pastatė šiurpų muzikinį paminklą baisingam apokaliptiniam karinio naikinimosi žvėriui?

Čia tuoj pat su džiaugsmu skubu konstatuoti, jog ir šalia a.a. J. Gaidelio mes turėjome ir tebeturime visą grandį kompozitorių (a.a. V. Jakubėnų, a.a. K. V. Banaitį, J. Kačinską, J. Žilėvičių, B. Budriūną, D. Lapinską, B. Markaitį, a.a. J. Švedą, J. Govėdą, G. Gudauskienę ir kt.), kurių gražiausi deimantai turėtų nuolat skambėti mūsų koncertuose, meniniu džiaugsmu taurindami dar dažniausiai pigiais blizgučiais tebeptomėgiaujančią išeišvikią skoni. Jeigu jau mums pristigo jėgų naujoms didesnėms muzikinėms vertybėms sukurti, tai bent išsaugoti nuo žuvimo tas, kurios geriausiai reprezentuoja mūsų ligšiolinę tremties kūrybą, ir jomis pasidalinti tarptautiniame forume — toks turėtų būti mūsų kultūrinės ambicijos minimumas.

Betgi, kas blogiausia, mūsų muzikinių veiklų vežimas, be arklio ir vežėjo, rieda sau

dundėdamas pakalniui, bemaž tik gravitacinių jėgų tempimas. Tvarkomės ne nuolatinio centriniu, bet vienkartinio periferiniu vadovavimu. O savo muzikiniame gyvenime visad turime sudėtingą kompleksą nelengvų ir siauresnių šios dienos ir platesnių perspektyvų problemų. Visoms toms problemoms spręsti, iniciatyvoms žiebtį ir apjungti neturime nuolatinio specialaus bendrinio organizacinio veiksnio.

Tad, ar Lietuvių bendruomenės Kultūros tarybai nereikėtų savo prieglobstyje išugdyti ir priglausti nuolati-

nės muzikos sekcijos (arba, kad ir bent vieno įžvalgaus, kompetentingo tarėjo!) aktualiems ir perspektyviems muzikos reikalams aptarti, didesnėms šioje srityje iniciatyvoms iškelti, planuoti, skatinti, visoms problemoms sistemingai koordinuoti? Juk savo muzikų tarpe dar turime žmonių (A. Kučiūnas, V. Marijošius, J. Kačinskas ir kt.), kurie, jungdami meninę intuíciją su protine erudicija, rodos, tokiam darbui itin tikti.

Nors ir tuo, kad toks Kultūros tarybos organas nuolat atstovautų mus graužiančiai „muzikinei sąžinei“, galgi pagaliau nušvintų viltis įkūnyti ir toms maño anksčiau iškeltoms sugestijoms dėl Gaidelio kūrinų įrašymo į plokšteles arba jų prikėlimo koncertuose. Kai jau būtų toks organizacinis veiksnys, nuolat padirginęs visuomeninį nervą, sueneraminęs tautinę ambiciją, jau tada nebegalima būtų susigyventi su apatišku pasyvumu kaip su natūralia gyvenimo būkle. Nors ir viskas, aiman, išmirimų ir nutautėjimo sąutuly siaurėja, bet visai pasitraukti iš kultūrinės kovos fronto, mums būtų pripažinti savo visišką dvasinį išsekimą ir defetistinį suglebimą. To, aš žinau, mes visi nenorime.

A. a. Julius Gaidelis — tas jau mums simboliu virtęs lietuviškos buities šurkštumose menininko tragikos būdulis, išganytojiškai išpirkdamas išėjvijos lietuvių savo iškentėta jų tarpe golgota, savo mirties antrosiose metinėse tėvišku atlaidumu laimindamas juos iš amžinosios ramybės posto — tegu savo nerimastimį plazdančia, ryžtingai dramatiška kūryba įkvėpia mūsų išsikvėpiančiam, lėkštėjančiam muzikos gyvenimui šviežio dinaminio veržlumo, tesukelia mumyse ryžtą reformuoti mūsų organizacinę muzikinę kultūros ugdymo struktūrą ir tepriartina mums naujais meniniais laimėjimais pražystantį muzikos renesansą. Tuomi mūsų amžinybėje besilinsinčiam Ketvirtosios simfonijos ir „Danos“ kūrėjui bus pastatytas gražiausias ir prasmingiausias paminklas.

Zervynų kaimas Dzūkijoje.

Julija Švabaitė-Gylienė

Dzūkiškos dainos

A.a. Pranui Nedui

1.

Vai norėčiau dar sugrįžti,
dar sugrįžti Dzūkijon,
aplankyti Mikičių grįčią,
kapą motinos senos...

Vai norėčiau dar prie slenkščio
priglaust galvą, atsiklaupyt,
ir iš šulinio giminio
atsigert vandens gardaus...

Vai žinau, ten sodų medžiai
ir laukai jau nebe tie,
varnų riksmas virš eglyno,
rudens debesys šalti...

Noriu dar tik pamatyti,
tik paliest delnais tavę,
ir tada akis užmerkti
amžinai, o Dzūkija!..

2.

Per naktį naktuzėlę
surinksiu asarėles,
žemėlėn pasodinsiu,
radastą išauginsiu.

Razetą ir lėlį,
našlaitę, pinaviją,
devyniašarvę, rūtą, —
kad ne taip liūdna būtų...

O savo — dzūko daliai —
baltą iešvos medelį,
ir nuo motulės kapo
žydinčią vyšnios šaką...

Baltą iešvos žiedelį
nešiosiu prie krūtinės,
kad niekad neužmirščiau
savo brangios giminės...

3.

Tau lyg maldą motulės kartoju,
ir sapnuos ateinu pas tavę,
ir klaupiu, ir meldžiuos tau po kojų,
o mylimoji Dzūkija!..

Vai sprogsta medžiai,
vai žvilga upės,
vai krauju žydi
seselių tulpės.

Tavę Daunoro ežero miglos,
po audrų išprausta žolele,
smėlio laikrodžiais kėlė ir migdė,
o mylimoji Dzūkija!..

Vai sprogsta medžiai,
vai žvilga upės,
vai krauju žydi
seselių tulpės.

Nuo piliakalnio ir nuo Prapunto,
ir už tūkstančio mylių, toli,
Tu, skaudžių atminimų augintinė,
o mylimoji Dzūkija!..

Vai sprogsta medžiai,
vai žvilga upės,
vai krauju žydi
seselių tulpės...

NAUJI LEIDINIAI

• LIETUVOS ISTORIJO-
GRAFIJA. Nr. 11. Chicago:
Lietuvių istorijos draugija, 1984.

Sąrašas veikalų Lietuvos istorijos klausimais nelietuvių autorių ir ne lietuvių kalba, per pastaruosius keliolika metų išleistų ne Lietuvoje. Sudarė Jonas Dainauskas. 96 psl.

Šis vienuoliktasis Lietuvių istorijos draugijos leidžiamas Lietuvos istorijos studijų bibliografinis

leidinys apima 875 naujų leidinių ar paskelbtų studijų duomenis. Lietuvių istorijos draugija šį darbą pradėjo dar 1970 metais ir jį sėkmingai tęsia. Jis vykdomas daugiausia redaktoriaus Jono Dainausko rūpesčiu, bet šį vėliausią bibliografinį rinkinį leidžiant talkino dr. D. Fajnhauzas bei A. ir R. Žemaitaičiai.

Iš šio bibliografijos sąsiuvinio matyti, kad daugiausia Lietuvos istoriją nagrinėjančių darbų pastaruoju metu buvo paskelbta lenkų kalba — net 543. Kitomis kalbomis: anglų — 111, rusų — 96, vokiečių — 71, prancūzų — 12, hebrajų — 10, gudų — 9, žydų — 8, ukrainiečių — 6, lotynų — 6, latvių — 1, bulgarų — 1, portugalų — 1. Iš pavienių autorių ypač didelis yra lenkų istoriko Jerzy Ochmanskio įnašas — net 61 darbas. Bibliografijos redaktoriaus Jonas Dainauskas pakartotinai prašo žinančius naujus Lietuvos istoriją liečiančius bibliografinius duomenis juos pranešti jam adresu: Jonas Dainauskas, 4523 S. Francisco Ave., Chicago, Illinois 60632.

• Jonas Švedas. SONATA NO. 1 SMUKIUI IR FORTEPIJONUI. Poco lento. Poco allegretto. Andante (smuiko solo). Allegro con troppo ma energico. Parašyta 1961 metais. Spausdinama iš paties kompozitoriaus paruošto rankraščio. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1984. Teisės Aldonos Stempuzienės-Svedienės. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Mecenatas — Eugenijus Čuplinkas. 32 psl.

• Jonas Švedas. KOMPOZICIJOS FORTEPIJONUI. Fuga B minor. Du muzikiniai skicai. Sonata Breve. Four Unsingular Pieces. Pirmieji trys veikalai spausdinami iš paties kompozitoriaus paruošto rankraščio. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1984. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. 44 psl.

• Jonas Švedas. POKALBIS SU MIRUSIAIS VAIKAIS. Balsui ir dviem fortepijonams. Žodžiai Algimanto Mackaus. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1984.

Teisės Aldonos Stempuzienės-Svedienės. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. 52 psl.

• Valerija Sparkytė, Ramunė Račkauskienė, Nijolė Mackevičienė. MANO ŽODYNO PRATIMAI. Chicago: Pedagoginis lituanistikos institutas, 1984. Ilustracijas pritaikė Nijolė Mackevičienė. Didelio formato, 64 psl.

Pratimai pritaikyti vartojimui su knyga *Mano žodynas*, jau anksčiau paruošta ir išleista Richard Scarry, populiariausio vaikų knygelių Jungtinės Amerikos Valstybės autoriaus, lietuviška versija. Pratimai tiktomi lituanistinių mokyklų pirmųjų pradinės mokyklos skyrių mokiniams, bet jie tinka ir privačiai instrukcijai. Jie sveikintini kaip lituanistinio švietimo priemonė, nes nors galbūt iliustruoti pratimų sąsiuviniai nebuvo praktikuojami tradicinėje lietuviško švietimo sistemoje, išvystytoje Nepriklausomybės metais, Amerikoje tokios pratimų laidos jau daugelį metų sudaro galbūt pačią veiksmingiausią kalbos mokymosi priemonę — su piešiniais, žaidimais, su medžiaga, skirta sužadinti paties mokinio vaizduotę.

Čia galima prisiminti, jog jau 1940-tųjų metų dešimtmėčiu Sėse-rys kazimierietės buvo parūpinusios ir išleisduosius pratimų sąsiuvinius lietuvių kalbos instrukcijai jų vedamosiose parapišose Amerikos lietuvių mokyklose. DP stovyklose, Vokietijoje, juos gavusius lietuviukus jie žavėjo, nes lietuvių kalbos leksiką ir gramatiką padarė įdomią ir smagią, atremtą į konkretų, kasdienį gyvenimą, nors ir nepažįstamoje, viliojančioje „kito-kių lietuvių“ šalyje vykstanti. Nuo tada Amerikoje, aišku, jau visi įpratome, kad kalbos mokant, iliustruota, mokinio darbo reikalaujanti medžiaga yra dalis mokymosi porcesos. Šioji knygelė, *Mano žodyno pratimai*, tikimasi, taip pat patrauks mažuosius savo įdomia medžiaga ir rūpestingai apgalvotais klausimais. Džiugu, kad lituanistiniu švietimu besirūpinantys asmenys nuolat stengiasi paruošti ir naujas jam priemones.

Nuomonės ir pastabos

Kai kurie istoriniai netikslumai

(1) *Draugo* 1984 m. gruodžio mėn. 1 d. laidoje įdėta Jogailos paminklo nuotrauka. Esą tai paminklas, pastatytas 1910 metais New Yorke, minint 500 metų sukaktį nuo Žalgirio mūšio. Anaipol. Tasai paminklas iš Lenkijos atsirado prie Lenkijos paviljono New Yorko pasaulinėje parodoje 1939-1941 metais. Vytauto Didžiojo (nupėstinto) paminklas buvo ten pat, Lietuvos paviljone. Velionis Juozas Tysliava netgi parašė prašmatnų feljetoną apie abiejų pusbrolių susitikimą ir pokalbį po šviesų užgesinimo.

Apie „Žalgirio“ minėjimus 1910 metais Amerikoje nežinau. Pagal mane, tos kautynės įvyko artčiau Tannenbergo, girioje, kuri vietinių prūsų buvo vadinama „Eglia“. Atseit, mūsų vertimu būtų Eglia arba Eglėkalnis. Prie Gruenwaldo buvo kryžiuočių stovykla, kur galbūt daugiau žmonių išsiterst, nei kautynių laiku — kai tarnai ir parijai skerdė vieni kitus ir plėšė.

Antrajam pasauliniam karui prasidėjus ir Lenkijai patekus nacių ir sovietų okupacijon, lenkai New Yorke susibūrė į Polonia kongresą, kaip kad mes į Didžiojo New Yorko lietuvių tarybą. Lenkijos paviljono istoriniai eksponatai buvo paskirstyti ir paslėpti Kanadoje ir kitur, o New Yorko didmiesčio valdžia sutiko Jogailos paminklą įsileisti į Grand Central Park, miesto centre, Manhattane. Lenkų komitetas atsiuntė mūsiškių tarybai kvietimą dalyvauti paminklo perkėlimo iškilmėse ir programoje. Tačiau mūsiškių pabūgo su lenkais drauge dalyvauti, nepaisė mano ir kitų buvusių karių raginimo pagerbti savo istorinį valdovą ir karį.

Panašiai, ir didžiajame mūsų Kongrese Pittsburghe 1943 metais buvau paruošęs rezoliucijas dėl bendradarbiavimo su latviais, estais ir lenkais Lietuvos laisvės kovoje, bet kiti komisijos nariai sakėsi sutinką su motyvais, tačiau nederį kelti bendradarbiavimą su lenkais. Kai rezoliucija dėl bendradarbiavimo su latviais ir estais buvo iškelta, vienas žymus veikėjas karščiausiai, esą mes atstovaujame tik Lietuvai ir neturime nieko bendro su latviais ar estais, o kitas teiravosi, ar latviai ir estai kada mini Lietuvos bylą. Pasiškinau, kad mes Lietuvai neatstovaujame, tik kaip Amerikos piliečiai mėginame įtikinti savo vyriausybę užstoti ir padėti mūsų proseniui šaliai ir jos žmonėms — mes negalime vieni sėdėti ant šakos, ir turime rasti sąjungininkų. Rezoliucija buvo priimta vienbalsiai. Iš praktikos žinome, kad bendradarbiauti su savo šiaurinėmis kaimynais nėra lengva, bet naudinga.

Dabartiniu metu veik visi lenkų geopolitikai, ne visai sutikdami tarpusavyje dėl savo vokiečių kaimynų, sutinka, kad kol tarp Varšuvos ir Maskvos yra maskolių valdoma „tuštuma“, tol Lenkija negali būti nepriklausoma. Todėl jie ragina glaudžiau bendradarbiauti su savo rytiniais ir šiaurinėmis kaimynais ir išvengti kovoti už nepriklausomą Ukrainą su Lvovu, už nepriklausomą Lietuvą su Vilniumi, už nepriklausomą Baltiją su Latvija, ir Estiją. Taigi, kas šiandien yra draugas iš stambių tautų ar valstybių kaimynystėje? Tarp kitko, ne kitaip galvojo ir Vytautas, Jogaila, jų palikuonys — tik anuo ir dabartiniu šimtmečiu kai kurie lietuviškos kilmės lenkai nukrypo į perdėtą sovinizmą.

(2) Kaip istoriką, mane kiek stebina raginimas švęsti „antrojo Lietuvos krikšto“ 600 metų sukaktį, arba „atnaujinto krikšto“, arba Jogailos ir Vytauto krikšto sukaktį. Vytautas jau buvo krikščionis, kai jo pusbrolis buvo krikštijamas. Faktas yra, kad Mindaugo krikštas tautoje neišliko. Jam viešpatuojant bene du lietuviai jau buvo stačiatikių vyskupai, ir lietuviai į šiaurės rytus nuo Vilniaus jau rusėjo. Tuo po Mindaugo stačiatikiai išsigijo net šventaisiais paskelbtų lietuvių. Tuoj po Vytauto daugelis diduomenės perėjo Maskvos pusėn prieš Lietuvą. Netgi Dmitro „Donskiečio“ pergalės prieš totorius metu Dmitras girtas rогоjo, o du Jogailos broliai vadovavo kautynėms.

J. Ochmanskis rado, kad po „antrojo“ krikšto parapijos buvo steigiamos išmintinai lietuviams. Viena iš jų buvo už Polocko, o kita pora šimtų kilometrų į šiaurės rytus nuo Minsko. Jis tegalėjo patikrinti tik dalį „popisų voiska litovskoho“ — Lietuvos bajorų mobilizacijos sąrašų ir turto užrašų ir rado daug lietuviškų pavardžių iš bajorų ir valstiečių ir daug lietuviškų vietovardžių. Tai galbūt Mindaugas ir po jo valdžiusieji kunigaikščiai „nesiveržė į rusų kraštus“, tik stengėsi įsigyventi savo viengenių (galindų „goliad“) gyvenamose rusėjančiose srityse.

Lietuvos valdovai tebekvietė apsigyventi vokiečius ir kitus pirklius, bajorus ir kitus — kaip apgyvendino daugelį bėgusių iš Prūsų ir Jotvų žemių, taipgi ir mases totorių, karaimų. Ir Gediminas kvietė svetimsalius ir žadėjo tikėjimo laisvę, nes visi „garbiname vieną Dievą“. Tačiau niekas neteigia, kad Lietuva buvo mahometoniška, ar karaimiška, ar žydiška, ar vokiška. Ar popiežiaus būtų skelbė kryžiaus karus prieš Lietuvą, jei ji būtų buvusi krikščioniška? Lietuva tapo krikščioniška tikrai nuo Jogailos ir Vytauto laikų.

(3) Mano 80-jo gimtadienio proga viešint pas savo artimiausią kaimyną, vienas kalbėtojas išsireiškė, jog aš pristačiau „aukso kardą“ generolui Žukauskui. Po to *Drauge* buvo įdėta kardo įteikimo Žukauskui nuotrauka ir paneigta, kad aš jį įteikęs. Aš priklausau Lietuvos vyčiams nuo 1925 metų, tačiau Lietuvoje nesilankiau po 1924 metų. Kai Vyčių seimas vyko mano tėviškoje, Elizabeth, N.J., ir buvo nutarta įteikti Žukauskui „aukso kardą“ aš su kun. dr. Jurašium (ar Jurašium) buvome paskirti karda nupirkti ir tai padarėme New Yorke, o ekskursantai nuvežė dovaną Lietuvon ir ją įteikė. Aš „pristačiau“ tik į seimą Elizabeth, N.J. Taigi, velionė mieloji Gabalėnė ir aš buvome nesuipratimo aukos.

Kostas R. Jurgėla
Bethesda, Maryland

Dėl pilies vaizdo

Prie K. Barėno straipsnio „Lietuva ir lietuviai keliautojų akimis“ (*Draugas*, 1984.XII.8) buvo įdėtas Raudonės pilies-rūmų vaizdas su tokiu parašu: „Kryžiuočių užkariautos lietuvių žemės pastatyta pilis, jų kronikose vadinama Redan“. Reikia pabrėžti, kad Raudonė niekad nebuvo kryžiuočių pilis, nei nebuvo pastatyta ant senos, kitos pilies griuvėsių. Raudonės pilis-rūmai pastatyti tikrai 16 amž. pabaigoje! Paskiausiai tyrinėjimais parodė, kad jokio istorinio žemės sluoksnio tie vietovėje nėra ir... niekad nebuvo (*Lietuvių enciklopedija* čia irgi klysta...). Raudonės pilis buvo pastatyta visai naujoje vietoje ir todėl kryžiuočiai negalėjo jos vadinti „Redan“ nei kaip kitaip... Plačiau apie Raudonę. Raudondvarį, Vytėnus, Biržus ir kitas Lietuvos pilis, pastatytas ir bažnyčias rašoma Marijaus Blyno knygoje *Lietuvos senovės paminklai* (Chicago, 1982). Įdėtasis vaizdas parodo Raudonės pilies išvaizdą apie 19 amž. vidurį. Palyginti su L. Lepovskio piešiniu iš 1866-67 metų (žiūr. Blyno *Lietuvos senovės paminklai*, p. 232).

Marijus Blynas
Cleveland, Ohio

— Atiū skaitytojui Marijui Blynui už patikslinimą parašo po klaidę, kuri buvo paimta iš A. Vilainio-Sidlausko „Istorinės Lietuvos albumo“ (Chicago: Nemunas, 1959) dėl reprodukcijos geros kokybės, kartu su autoriaus ten pateikta jos dokumentacija. „Lietuvių enciklopedija“ (25 t., 13-14 psl.) rašo: „Nors Raudonės vardo upė (Rodan, Roddan), tarp Veliuonos ir Skirsnemunės įtekanti į Nemuną, jau minima XIV a. istoriniuose šaltiniuose (Vigando Marburgiečio kronikoje ir Kryžiuočių žygiraščiuose), bet apie R. gyvenvietę ar pilį to meto šaltiniai nieko nesako. Populiarioje ir senesnėje istorinėje literatūroje Raudonė laikoma kryžiuočių statyta antrąja Bajerburgo („zweite Bayerburg“) piliimi, tačiau šios pilies vieta dar nėra tiksliai nustatyta“.

Rašytojas Povilas Gaučys (dešinėje) atidaro M. Dobužinskio darbų parodą Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, 1984 m. lapkričio mėn. 23 d. Kairėje — dr. Gediminas Balukas, parodą surengusio Lietuvių dailiojo meno instituto pirmininkas.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

Chicago teatruose

Operetė pagal Fellini filmą

Abudu didieji Chicago dienraščiai su ryškiu prielankumu sutiko naują vadinamą miuziklą, kurį gal galėtume pavadinti daugiausia mums įprastu operetės vardu: „Nine“, statoma Candlelight Dinner Playhouse teatre (5620 S. Harlem). Tas vaidinimas yra įkvėptas Federico Fellini filmo „8 1/2“. Pagal dabartinį laikus, jame labai daug klasikinio stiliumi skambančios muzikos, melodingų solo ir grupinių dainų, o jau kostiumai — stebina savo ypatingu įvairumu ir neįprastų formų išradimu.

Retas atsitiktumas, kaip šiame pastatyme, kad scenoje pasirodė tik vienas vyras ir net 18 moterų, plius dar keletas vaikų. Centre tas vyras — italo filmų kūrėjo vaidmenį. Jį supa žmona, motina, keletas jo gerbėjų, taip kad susidaro besikryžiuojantis romanas, suprantama, ne visas girtinas.

Pačiame veikale veiksmo nedaug, tačiau talentingas režisierius Pullinsi su choreografu Bryan Lynch įstengė įnešti labai daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moterų daug gyvumo ir įvairumo, kad žiūrovui nėra kada nuobodžiauti, tenka daug stebėti ir su pasigėrėjimu melodijų klausytis.

Pagrindiniame to filmų kūrėjo vaidmenį — Mark Jacoby. Jis yra gastroliavęs Europoje, dainavęs Metropolitan operoje, pasireiškęs plokštelėse. Ir iš moter